

Hva er **SOR**?

ET HISTORISK PERSPEKTIV

SOR (Samordningsrådet for arbeid for mennesker med utviklingshemning), ble opprettet etter initiativ fra sosialministeren i 1951 som «Rådet for åndssvakesaken i Norge». Formålet var å samordne de ulike private og offentlige initiativene som i etterkrigstiden ble tatt for å etablere en omsorg for mennesker med utviklingshemning.

Foruten Diakonforbundet, var Norges Røde Kors, Norske Kvinners Sanitetsforening, Norsk Folkehjelp og Nasjonalforeningen for Folkehelsen blant stifterne.

Gjennom de mer enn femti årene SOR har eksistert, har karakteren av organisasjonens virksomhet skiftet, men det har hele tiden vært den samme brukergruppen – mennesker med utviklingshemning – som har stått i fokus.

Sommeren 2001 ble SOR omdannet til stiftelse. 12 av SORs tidligere medlemsorganisasjoner står som stiftere. Stifterne av SOR representerer bredden blant dem som til daglig har en virksomhet rettet mot mennesker med utviklingshemning. Dette har gitt SOR en unik mulighet til å sikre meningsbrytninger og kompetanseutvikling på en felles arena.

Stifterne av SOR er Fellesorganisasjonen (FO), Kommunalansattes Fellesorganisasjon (KFO), Norsk Sykepleierforbund (NSF), Fagforbundet, avd. helse og sosial, Oslo Røde Kors Barnehjelp, Diakonistiftelsen Rogaland, Nord-Norges Diakonistiftelse, Landsforbundet for Utviklingshemmede og Pårørende (LUPE), Stiftelsen Støttelaget for utviklingshemmede i Oslo, Støttelaget i Hordaland og Bergen, og Stiftelsen Signo.

SORS ORGANISASJON OG ADMINISTRASJON

Stiftelsen SOR har frem til 2005 hatt sitt hovedkontor i Søgne. Det er ansatt generalsekretær i full stilling. Redaktør og leder for kursutvalget lønnes i 1/5 stilling, og nødvendige tjenester kjøpes etter behov.

Det er et stort innslag med frivillig innsats i stiftelsen, rekruttert blant engasjerte fagfolk i offentlige stillinger. Disse utgjør mellom 20–25 tillitsvalgte, og representerer stifter-organisasjonene, fagmiljø fra høyskoler, universitet, forskningsmiljø og landets tre forvaltningsmiljø. Dessuten benyttes et sterkt utviklet nettverk i Norden.

SOR har idag sikret seg en langsiktig grunnfinansiering av driften. Dette er i samsvar med St. meld. nr. 40 (2002–2003) om «Nedbygging av funksjonshemmende barrierer», som ble behandlet i Stortinget 29 april i år. Utover dette finansierer SOR sin drift gjennom tidsaktuelle prosjekter, gjennom konferanser og utgivelse av tidsskriftet Rapport.

STIFTELSEN SORS VIRKSOMHET

Forskningsstøtte

Gjennom SORs forskningsfond, Eli Vindeggs Stiftelse og Norges Røde Kors sitt forskningsfond, utdeles årlig et fast beløp til en rekke nye og viktige forskningsprosjekt.

Det årlige tildelingsbeløpet har de siste år lagt på 250.000 kroner. Kapitalen til Eli Vindeggs Stiftelse er på 3 mill kroner. I tillegg disponeres avkastningen av NRKs fond som varierer fra 100.000 – 200.000 kroner pr. år. Mange forskere og utviklingsarbeidere finner forskningsfondenes tilskudd nødvendige for oppstart av prosjekter og som et viktig supplement til offentlig finansiering. Fondet har eget styre, bestående av representanter fra SOR, Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.

Fag- og sosialpolitiske konferanser

Konferansene har et tredelt siktemål:

- de skal være fora for formidling av ny kunnskap, blant annet gjennom den forskningen som støttes
- de skal bidra til utvidelse av kompetansegrunnlaget for sosial- og helsepersonell i kommunene
- de skal gi mulighet for at ansatte kan knytte tverrfaglige kontakter ut over egen kommune og region

Dessuten ser SOR det som svært viktig å holde den sosialpolitiske debatt om utviklingshemmedes livsvilkår i Norge levende. Konferansene har de siste 5–6 årene samlet 400–600 deltakere årlig, og mange sentrale fagfolk i Norge, Norden og USA har vært bidragsytere. SOR sitter inne med en bred erfaring på å arrangere nordiske konferanser og har gjennom år stimulert til deltakelse på verdenskongresser ut fra et felles reiseopplegg i regi av SOR.

Informasjon

På informasjonssektoren satser SOR på to aktiviteter:

1. Den viktigste er tidsskriftet Rapport, som er utviklet til et moderne fagtidsskrift med en lødig, populariserende profil. Målet er en kombinasjon av høyt faglig nivå og tilgjengelighet for alle grupper som arbeider innen dette feltet.
2. SOR har en egen internettside:
www.sor-nett.no. Også gjennom denne ønsker SOR å bidra til den videre utviklingen og spredningen av informasjon og kunnskap i norsk og nordisk sammenheng.

Etter- og videreutdanning

I samarbeid med Høgskolen i Bergen, og med finansiering fra Sosial- og helsedirektoratet, avd. for psykisk helse, har SOR etablert en etter- og videreutdanning for sosial- og helsearbeidere i kommunene med tema «Psykisk utviklingshemning – aldring og psykiske lidelser». Gjennom sitt kontaktnett har SOR hentet inn de fremste fagfolkene på feltet i Norge til å undervise. Fra desember 1998 har vel 400 studenter, i hovedsak fra landets kommuner, deltatt på tre regionvise kurs arrangert i Bergen, Oslo, Trondheim, Harstad og Dokka. Utdanningen går over tre samlinger med til sammen 100 timer for hvert kurs og gir femten studiepoeng.

Prosjektarbeid

1. Fra 1996 til 1998 gjennomførte SOR prosjektet «Utviklingshemning og aldring». Prosjektets formål var blant annet å samle, systematisere og formidle kunnskap om dette saksfeltet. Prosjektet ga i prosjektperioden ut en bulleteng om emnet og gjennomførte flere landsdekkende konferanser. Den nevnte etter- og videreutdanningen er et direkte resultat av prosjektet. Dessuten ble temaet satt på dagsorden innen relevante fag- og forskningsmiljøer. Sekretariatets rolle som formidlingsbank om kunnskap på feltet har fortsatt betydning. SORs tidligere sentrale posisjon har resultert i oppnevning i referansegruppen til utviklingsprogrammet Aldring hos mennesker med Utviklingshemning, som startet sitt arbeid i juni 2004. Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens har fått i oppdrag av Sosialdepartementet og Sosial- og helsedirektoratet å administrere utviklingsprogrammet.
2. SOR har siden 1997 satt fokus på utviklingshemmede og brukermedvirkning. De siste fire år har SOR mottatt statlige midler til prosjekt om selvbestemmelse. De to første prosjektene var «Brukermedvirkning og psykisk utviklingshemning» og «Prinsipper for selvbestemmelse». Disse prosjektene utgjorde en utrednings- og en utviklingsfase. Brukere, organisasjoner og kommunalt ansatte har i 2003 dannet studiegrupper som sine forsøksprosjekt. Data er anvendt som elektronisk hjelpemiddel og det er utviklet et program tilpasset brukerne i språk og forståelse, jfr. *www.selvbestemmelse.sor-nett.no*

For 2004 har det vært naturlig og riktig å følge opp med en implementeringsfase, et landsdekkende arbeide med å bevisstgjøre offentlige instanser og andre som fatter vedtak om og som yter tjenester til psykisk utviklingshemmede, om de rettigheter psykisk utviklingshemmede har. Dette er også i samsvar med St. melding nr. 40 (2002 –2003).

Prosjektet er kalt «Implementering av retten til selvbestemmelse og brukermed-virkning for psykisk utviklingshemmede». Målet med prosjektet er å formidle det juridiske og verdimessige grunnlaget for denne retten. Sentralt vil faglige tilnærminger og eksempler på hvordan dette er praktisert på. De gode dokumenterbare eksempler på at selvbestemmelse og brukermedvirkning ikke bare er mulig for utviklingshemmede, men en nødvendig vei å gå for å oppnå intensjoner om gode levekår, livskvalitet, inkludering – som gir en reell mulighet til selvbestemmelse og brukermedvirkning.

Prosjektet vil gå over en 3-års periode.

3. For år 2003 er det gitt prosjektmidler til utvikling av en fagmodul tilrettelagt for omsorgsarbeiderutdannelsen blant assistenter og kommunalt ansatte som arbeider med psykisk utviklingshemmede. Prosjektet ble ferdigstilt sommeren 2004. For å sikre en utprøving av modulen i praksis er det søkt om friske midler høsten 2004.

Solgården

SOR har fast representasjon i styret for Solgården ferie- og helsesenter BA. General-sekretæren er oppnevnt som SORs faste representant. Solgården er for tiden inne i en endringsprosess hvor nye utviklingsprosjekt står for døren og avgjørende veivalg skal gjøres for de nærmeste årene. I denne sammenheng har Solgården inngått i et strategisk samarbeid med diakonale virksomheter i Norge og Sjømannskirken rettet mot nordmenn bosatt i Spania.

Forskningsprosjekt er som kjent allerede iverksatt og en målrettet dialog mellom Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg og Solgården pågår.

Nettverksbygging i Norge og Norden

Gjennom sine aktiviteter har SOR etablert et omfattende nettverk i Norge. Dette nettverket aktiviseres i forbindelse med gjennomføringen av de ulike virksomhetene, slik at kostnadene til blant annet konferanser og tidsskrift holdes på et minimumsnivå. Det arbeides for tiden med etablering av et generelt fagnettverk med deltakelse fra alle de nordiske land. I dette arbeidet blir Internett et sentralt element, og formålet er erfarings- og kunnskapsutveksling. Nettverket har i et samarbeid mellom seks av de nordiske land etablert en felles nordisk internettportal som man kan finne på www.nordiskforum.net

Samlokalisering og samarbeid

Diakonhjemmet Høgskole og Stiftelsen SOR inngikk i sommer en avtale om samarbeid og samlokalisering. Avtalens mål er at samlokaliseringen skal gi grunnlag for et faglig samarbeid som beriker begge parter – med faglige og økonomiske gevinster. Dette skjer både ved konkrete samarbeidsprosjekter og gjennom gjensidige samarbeidsfordeler av et mer uformelt faglig fellesskap. Avtalen er satt opp til å vare ut år 2006. På dette grunnlag tas det stilling til videreføring/-ekspansjon eller utfasing/avvikling av samarbeidet.

Det satses på samarbeid om prosjekter knyttet i hovedsak til tiltak rettet mot mennesker med utviklingshemning:

- Utdanning, dvs. grunnutdanning, etter- og videreutdanning, samt mastergrader.
- Kurs og konferanser
- Samarbeid om rekruttering til utdanning og konferanser
- Publiseringsarbeid/formidling
- Forskning og fagutvikling
- Nettverksarbeid

Til grunn for initiativet lå muligheten i å skape synergier gjennom sammenfallende interesser ut fra felles faglig virksomhet og kompetanse, samtidig som SOR søker etter muligheten å styrke sitt sekretariat gjennom rasjonelle løsninger for driftsmessige behov, ved kjøp av tjenester, fremfor å øke bemanningen i sekretariatet. Samlokaliseringen innebærer at Stiftelsen SOR nå har flyttet sitt kontor til Diakonhjemmet, og skal lokaliseres i tilknytning til Avdeling for Forskning og Utvikling. Stiftelsen SOR forblir en egen stiftelse med eget styre.

Høgskolen og SOR har i stor utstrekning sammenfallende interesser. Naturlig i denne sammenheng er å fremheve:

- Begge instansene er engasjert i videreutdanning av sosial- og helsepersonell. SOR har utviklet programmer for personell som arbeider med utviklingshemmede, som høgskolen vil kunne ha nytte av.
- Forskningsrelaterte oppgaver.
- Prosjekt og nettverksbygging.
- Begge har opparbeidet en solid og omfattende praktisk kompetanse på gjennomføring både av større konferanser og seminarer og av deltids etter- og videreutdanninger.
- SOR er sterkt engasjert i utviklingsplanene på Solgården ferie- og helsesenter BA, herunder utvikling av tiltak/tilbud overfor nordmenn med Spania som reisemål.
- Høgskolen er bærer av en viktig tradisjon for diakonalt engasjement i Norge, bl.a. overfor utviklingshemmede.

For høgskolen vil bidrag til sterkere fokus mot målgruppa utviklings-/funksjonshemmede, skape et bredere samfunnsengasjement i fagmiljøet og vil kunne forsterke den tradisjon Diakonhjemmet har vært bærer av i generasjoner, – å sikre livsvilkår, rettigheter og selvbestemmelse overfor mennesker som er avhengig av andres oppmerksomhet. Dette faglige engasjement må opprettholdes i utdanningen for helse- og sosialarbeidere, i annen kompetanseformidling og gjennom forskning/utviklingsarbeider. SOR vil kunne bidra som garantist, som eget organ på nasjonalt nivå, til å sikre en slik utvikling overfor mennesker med utviklingshemning.